

Panicum Dactylon (हर्वा) Hār. 93. MBh. 13, 6243. = कपित्थानी RĪG. im ÇKDr. — b) N. pr. a) einer geistigen Tochter der Manen Susvadhā (Svasvadhā) und Gattin Nahusha's Hār. 995. fg. 1399. Verz. d. Oxf. H. 40, a, 3. — 3) einer Freundin Kṛṣṇa's, die wegen ihrer Furcht vor Rādhā in einen Fluss verwandelt wird, Verz. d. Oxf. H. 23, a, 3. dieser Fluss im Goloka PAKṢ. 1, 1, 36. 13, 30. 2, 1, 13. 2, 19. — γ) einer Rākshasi Verz. d. Oxf. H. 78, b, 7. — δ) eines heiligen Gebietes: °नेत्र Verz. d. Oxf. H. 30, a, 14. 77, b, 20. fg. 289, a, 4. MACK. Coll. 1, 84. मुण्डनं चोपवा-
नश्च सर्वतीर्थघणं विधिः । वर्जयित्वा गयां गङ्गां विशालां विरञ्जां तथा ॥
Skānda-P. im Prājāpittat. nach ÇKDr. — 4) n. N. pr. eines heiligen
Wallfahrtsortes MBh. 3, 8148.

विरञ्जप्रभ m. N. pr. eines Buddha Bux. Intr. 102.

विरञ्जस् 1) adj. = विरञ्ज 1) a): अम्बर, वासस् MBh. 2, 287. 3, 2167.
R. 3, 0, 4. 73, 54. Bhāg. P. 10, 34, 21. वायु R. 3, 78, 8. जलजानि MBh. 3,
11395. पद्म Hār. 11441. देश MBh. 3, 11856. लोकाः 13, 4874. ब्रह्मसदन
14, 2794. von Personen 1, 2876. 3, 6099. यथा तमेनसा मुक्ता (so ed. Bomb.)
विरञ्जाः (विरञ्जा ed. Calc.) ध्यातिमेव्यसि 7, 2108. 13, 3185. 14, 1152. Hār. 7160.
RĪG. Tār. 2, 120. 4, 200. Bhāg. P. 3, 20, 4. 10, 10, 28. — 2) m. N. pr. a)
eines Schlangendāmons MBh. 1, 1559. 3, 3632. — b) eines Rshi Hār. 14153.
Verz. d. Oxf. H. 32, a, 39. b, 29. unter Manu Kākshusha Hār. 435. Mārk. P. 76, 54.
ein Sohn des Manu Sāvarṇa 80, 11. Nārāja-
ṇa's MBh. 12, 2209. fg. Kavi's 13, 4150. Vasishṭha's Bhāg. P. 4, 1, 41.
Paurṇamāsa's VP. 82. Mārk. P. 32, 19. — c) eines Sohnes des Dhṛ-
tarāshṭra MBh. 1, 4553. 7, 6938. — 3) f. Bein. der Durgā H. c. 58.
— Vgl. पाद°.

विरञ्ज adj. = विरञ्जस् स्थान MBh. 3, 10321.

विरञ्जस् 1) adj. (f. घा) desgl.: मार्ग MBh. 14, 1540. Wind Hār. 2880.
4941. 12088. Ragn. 10, 74. वर्मन् MBh. 8, 1491. eine Person R. 6, 103,
10. लोक Bhāg. P. 4, 10, 21. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu
Sāvarṇi Bhāg. P. 8, 13, 11.

विरञ्जस्कर (वि° + 1. कर) vom Staube befreien, reinigen: davon °क-
रण n. nom. act. Comm. zu Kāṭy. Ça. 231, 8. — Vgl. विरञ्जीकर.

विरञ्जस्तमस् adj. nicht von den Guṇa Rāgas und Tamas beherrscht
AK. 2, 7, 14.

विरञ्जान् (विरञ्ज + अन्त) m. N. pr. eines Berges im Norden des Meru
Mārk. P. 33, 13.

विरञ्जी (von विरञ्जस्) indecl. in Verbindung mit अस्, भू und कर rein
werden und rein machen P. 5, 4, 51. Schol.

विरञ्ज m. Bein. Brahman's H. 211. Schol. Bhāg. P. ed. Bomb. 8, 5,
39. 6. 3. — Vgl. die folgenden Wörter und विरञ्जि fgg.

विरञ्जन m. desgl. H. 213. Schol.

विरञ्जि m. desgl. H. 211. Schol. HAL. 1, 7. Çiç. 9, 9. Spr. (II) 1087
(die urspr. Lesart). Verz. d. Oxf. H. 31, a, 3. 120. b, 2. Ind. St. 10, 203.

विरञ्ज्य m. desgl. Bhāg. P. ed. Bomb. 7, 9, 18. 24 (= ब्रह्मणो भोगः).
11, 30, 38.

1. विरण s. घ°, was vielleicht richtiger zu fassen wäre als nicht
endendes Ergötzen (von 1. रन् mit वि).

2. विरण n. = वीरण ÇANDAR. im ÇKDr.

विरत् s. u. रम् mit वि und अविरत् und vgl. वैरत्य. Davon °त्वं n.
das Aufgehört haben, Vorbeisein Sāu. D. 14, 18.

विरति (von रम् mit वि) f. 1) das Aufhören; Schluss, Ende AK. 3, 3,
38 (37). H. 1322. हिमा° RĪG. Tār. 3, 80. स्फूर्जतः क्रोधावक्त्रेर्न दधति
विरतिं तावदङ्गे विस्फुलिङ्गाः PRAB. 36, 12. गतायां विरतिं निशि KATHĀS.
101, 6. Spr. 776 (II). 1883. — 2) Ende eines Pāda, Cäsar innerhalb
eines Pāda ÇAUT. 28. 31. 37. 40. — 3) das Ablassen von, Sichenthaltē,
Entsagung Spr. 2032. 2034. PRAB. 71, 3. स्वेदनात् ÇARṢG. Sānu. 3, 2, 19.
तेभ्यः VEDĀNTAS. (Allab.) No. 11. आहारे Spr. 1079 (II). धनेषु 2279. पर-
त्राक्° 2843. Kṛṣṇa heisst PAKṢ. 4, 8, 49 विरतिः सर्वपापिनाम् weil
er die Bösewichter dazu bringt, dem Bösen zu entsagen. घ° JOGAS. 1,
30. — Vgl. घ°, प्रति°.

विरथ (2. वि + रथ) adj. um den Streitwagen gekommen MBu. 1, 207.
6467. 3, 730. 14918. 4, 1074. 14, 2456. R. 3, 34, 33. 33, 1. 36, 51. 4, 37,
12. 7, 7, 37. KATHĀS. 47, 88. 48, 75. 50, 14. 74, 291. fg. Spr. 4681. MĀRK.
P. 116, 56.

विरथीकर (विरथ + 1. कर) Jmd um den Streitwagen bringen: °कृत्य
Bhāg. P. 10, 66, 21. °कृत MBh. 6, 3466. S. 2416. R. 3, 34, 35. KATHĀS. 47, 81.

विरथीकरण (von विरथीकर) n. das Bringen um den Streitwagen:
खर° R. 3, 34 in der Unterschr.

विरथीभू विरथ + 1. भू um den Streitwagen kommen: °भूय KATHĀS.
48, 100. °भूत 107.

विरथ्य adj. als Beiw. von Çiva vielleicht so v. a. an Nebenstrassen
(विरथ्या) seine Freude habend MBh. 12, 10389. — Vgl. रथ्य 1) c).

विरथ्या (2. वि + र°) f. etwa Nebenstrasse, eine schlecht unterhaltene
Strasse MĀRK. P. 33, 25; vgl. JĀÉN. 1, 197, wo st. dessen रथ्या steht.

विरदावली s. विरदावली.

विरप्स्य (von रप्स् mit वि) 1) adj. (f. ई) strotzend: सूनता विरप्सी गो-
मती मृत् । पक्वा शाखा न दाश्रुये RV. 1, 8, 8. — 2) m. Ueberschwang,
Fülle: मध्वैः RV. 4, 50, 3. 7, 101, 4.

विरप्स्यन् (wie oben) adj. vollsaftig, strotzend, vollkräftig: = मक्त
Nāig. 3, 3. अग्रे विरप्स्यन् मेध्यमयम् कृणु AV. 5, 29, 13. die Marut
RV. 1, 64, 10. 87, 1. 166, 8. 3, 36, 4. 4, 17, 20. 20, 2. 6, 22, 6. 32, 1. 40, 2. 8,
63, 8. VS. 1, 28 (Vishṇu nach Mantou.). SV. Nāig. 4, 11. Wagen der
Sindhu (das übervolle Bett) RV. 10, 73, 9.

विरम् (von रम् mit वि) m. 1) das Aufhören, Nachlassen: धूमस्य MBh.
12, 8663. दुःखस्य Bhāg. P. 3, 8, 2. von der Sonne so v. a. Untergang
Çiç. 9, 11. — 2) das Abstehen von, Sichenthaltē: अदत्तादान° MBh. 13,
6415. — विरमे ऽत्र RĪG. Tār. 4, 427 fehlerhaft für विरमेत्; vgl. Spr.
2691. Vgl. विराम.

विरमण (wie oben) n. 1) das Aufhören, Nachlassen: आश्रयवणविर-
मणात् KĀṬY. Ça. 20, 2, 5. विराड्विरमणाद्विराजनाद्विराधनाद्वा Ind. St. 8,
57, N. 2. — 2) das Abstehen von: विषय° SUBHĀSU. 39.

विरल 1) adj. (f. घा) = पेलव AK. 3, 2, 15. H. 1447. = तलिन AK. 3,
4, 48, 129. a) auseinanderstehend, nicht dicht anschliessend, undicht:
स्तनौ R. 6, 23, 13. विरलाङ्गुली चरणी VARĀH. BRH. S. 68, 3. 43. Verz. d.
Oxf. H. 202, b, 4. 5. 9. UTTARAR. 10, 6 (14, 4). दत्ताश्रयविरला मम R. 6, 23,
11. अरण्यं विरलद्रुमम् Hār. 3487. KATHĀS. 36, 20. भूर्विरलसस्ययुता